

## Nr 35.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1946 vid dess tjugonionde sammanträde fattade beslut.*

Genom en den 11 april 1947 dagtecknad proposition, nr 240, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden anhållit om riksdagens yttrande angående följande i nämnda protokoll omförmälda, av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1946 vid dess tjugonionde sammanträde fattade beslut, nämligen

- 1) konvention (nr 77) angående läkarundersökning av barn och minderåriga för utrönande av deras lämplighet för industriellt arbete;
- 2) konvention (nr 78) angående läkarundersökning av barn och minderåriga för utrönande av deras lämplighet för icke-industriellt arbete;
- 3) rekommendation (nr 79) angående läkarundersökning av barn och minderåriga för utrönande av deras lämplighet för arbetsanställning;
- 4) konvention (nr 79) angående begränsning av nattarbete för barn och minderåriga i icke-industriell verksamhet; samt
- 5) rekommendation (nr 80) angående begränsning av barns och minderårigas nattarbete i icke-industriell verksamhet.

Texterna till dessa konventioner och rekommendationer i svensk översättning ha fogats såsom bilagor (*Bilaga A—E*) vid propositionen (se s. 22—43), vartill utskottet får hänvisa.

*Internationella arbetskonferensens tjugonionde sammanträde* hölls i Montreal i Canada under tiden 19 september—9 oktober 1946. I sammanträdet deltog representanter för 46 medlemsstater, av vilka 35 sändt fullständiga delegationer, d. v. s. två regeringsombud samt ett ombud från vardera av arbetare- och arbetsgivaresidorna. Sverige deltog i sammanträdet med en fullständig delegation.

Dagordningen för detta konferenssammanträde omfattade följande överläggningsämnen.

I. Direktörens för Internationella arbetsbyrån rapport (med särskilt beaktande av efterkrigstidens sysselsättningsproblem).

II. Revision av Internationella arbetsorganisationens stadga ävensom vissa därmed sammanhängande spörsmål.

### III. Åtgärder till skydd för barn och unga arbetare:

- a) Läkarundersökning av unga arbetare för uttrönande av deras lämplighet för arbete (andra behandling);
- b) Begränsning av barns och minderårigas nattarbete i icke-industriell verksamhet (andra behandling).

IV. Socialpolitisk minimistandard i icke-självständiga områden — bestämmelser ägnade att intagas i en internationell konvention (första behandling).

V. Rapporter angående tillämpningen av konventioner i enlighet med artikel 22 av Internationella arbetsorganisationens stadga.

Därjämte hade konferensen att i enlighet med de 1945 beslutade ändringarna i organisationens stadga fastställa budget för organisationen, avseende år 1947.

Under punkt II fattade beslut om *dels* »Akt av år 1946 angående ändringar i Internationella arbetsorganisationens stadga», *dels ock* konvention (nr 80) angående partiell revision av de konventioner, som antagits av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens vid dess tjugooåttio första sammanträden, ha redan underställts innevarande års riksdag genom Kungl. Maj:ts proposition nr 111, vari hemställes om riksdagens samtycke till att nämnda båda beslut finge av Kungl. Maj:t ratificeras för Sveriges del. Riksdagen har efter utlåtande av utrikesutskottet, nr 5, den 23 april 1947 meddelat det äskade tillståndet.

De av konferensen fattade besluten, vilka äro av beskaffenhet att i enlighet med föreskrifterna i art. 19 av Internationella arbetsorganisationens stadga skola underställas riksdagen, hänföra sig till dagordningens punkt III om åtgärder till skydd för barn och unga arbetare och utgöras av de ovan nämnda tre konventionerna (nr 77—79) och rekommendationerna (nr 79 och 80).

Konventionerna och rekommendationerna ha remitterats till *delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet* för yttrande. Delegationen har i sin tur inhämtat yttranden i ärendet från socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, medicinalstyrelsen och statens arbetsmarknadskommission, varjämte delegationen berett landsorganisationen i Sverige, tjänstemännens centralorganisation (TCO) och svenska arbetsgivareföreningen tillfälle att avgiva yttrande. Arbetsmarknadskommissionen har därvid bifogat särskilt yttrande från kommissionens sakkunniga i frågor rörande kvinnlig arbetskraft.

Beträffande innehållet i yttrandena till delegationen får utskottet hänvisa till redogörelse i propositionen (se s. 4—18).

För egen del har delegationen anfört följande:

»Då delegationen går att taga ställning till de föreliggande konventionerna och rekommendationerna, lärer detta böra ske under hänsynstagande ej blott till nu gällande lagstiftning utan framför allt med beaktande av den genomgripande revision av densamma, vartill förslag avgivits och för närvarande är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Delegationen förutsätter nämligen, att ratifikationsfrågan upptages till slutligt övervägande i samband med pröv-

ningen av frågan om den reviderade arbetarskyddslagstiftningens innehåll och utformning.

Vad till en början angår *konventionerna angående läkarundersökning av barn och minderåriga för utrönande av deras lämplighet för industriellt och icke-industriellt arbete* (nr 77 och 78), ansluta sig, såsom ock i de avgivna yttrandena vitsordats, de i desamma meddelade föreskrifterna i avsevärd utsträckning till gällande eller föreslagen svensk lagstiftning. Emellertid föreligga vissa avvikelser, vilket under behandlingen vid arbetskonferensen föranlett erinringar från svensk sida mot ett antal punkter av de sedermera antagna bestämmelserna.

Till närmare belysning härav framhåller delegationen, att enligt artikel 1 i båda de nämnda konventionerna arbete, som arbetstagare utför i sitt hem eller å annan plats, som av honom bestämmes, *icke* är undantaget från konventionernas tillämpningsområde. Arbete under angivna betingelser skulle emellertid icke falla under den föreslagna arbetarskyddslagen utom såvitt avser hemindustriellt arbete och i fråga om sådant arbete blott i den utsträckning, som angives i de till lagen fogade anvisningarna. Enligt i vårt land hittills tillämpade principer lär det knappast kunna ifrågakomma att meddela lagbestämmelser, vilkas tillämpning icke eller endast med mycket stor svårighet kan nöjaktigt övervakas. Redan nu berörda förhållande torde utgöra ett allvarligt hinder för en ratifikation från svensk sida av konventionerna.

I konventionen rörande industriellt arbete, artikel 1, undantagas från tillämpningsområdet icke heller familjeföretag. Enahanda är förhållandet beträffande konventionen angående icke-industriellt arbete i fråga om husligt arbete. Då i båda nu nämnda avseenden det föreliggande lagförslaget avviker från konventionerna, lär även denna omständighet få anses utgöra ett hinder för ratifikation, därest icke vid lagens slutliga utformning erforderlig ändring anses kunna vidtagas.

Ur formell synpunkt ansluta sig föreskrifterna i artikel 2 punkterna 1 och 3 b) i båda konventionerna icke till det förfarande, som i vårt land hittills anlitats och enligt förslaget även i fortsättningen skulle tillämpas, i det att läkaren prövar, för vilka sysselsättningar vederbörande icke är lämplig. Enligt konventionen skulle den regelrätta prövningen avse sysselsättningar, för vilka vederbörande är lämplig. Delegationen har emellertid svårt att föreställa sig, att sagda omständighet i och för sig skulle kunna utgöra hinder för ratifikation.

Enligt artikel 3 i båda konventionerna skulle undersökning obligatoriskt äga rum minst en gång årligen. Lagförslagets 36 § 1 mom. 2 stycket tillerkänner emellertid dispensrätt åt arbetsrådet beträffande den årliga undersökningen, bl. a. där fråga är om arbete, som fortgår allenast under kortare tid av året. Såsom riksförsäkringsanstalten anfört, tager detta stadgande sikte särskilt på säsongarbetet inom skogshanteringen, och praktiska möjligheter att där realisera konventionens föreskrift torde i vårt land knappast vara för handen.

Viss tvekan kan måhända råda, huruvida den konstitutiva bestämmelsen i artikel 5 om kostnadsfri läkarundersökning kan anses helt korrespondera med den ordning, som tillämpas i vårt land. Vid skolläkarinstitutionernas fullständiga utbyggnad skulle dock enligt delegationens mening teoretiska möjligheter föreligga för varje minderårig att erhålla den grundläggande undersökningen utan kostnad. Endast för det fall att vederbörande dröjer att söka anställning längre tid än ett år efter avslutad skolgång, skulle han nödgas själv sörja för läkarintyg. Med visst fog synes dock kunna sägas, att det allmänna principiellt tillgodosett konventionens förutsättning. Emellertid torde, på sätt socialstyrelsen och medicinalstyrelsen ifrågasatt, förtjäna övervägas att på statens bekostnad bereda tillgång till dylik undersökning utan kostnad för vederbörande, även i dessa undantagsfall, då den normala utvägen icke kunnat anlitas.

Vad beträffar den fortlöpande läkartillsynen av minderåriga arbetare, förutsättes i lagförslaget (39 §), att sådan läkarbesiktning skall vara kostnadsfri för vederbörande, i det att kostnaderna för rese- och traktamentsersättning skola bestridas av staten och övriga kostnader av arbetsgivaren.

Sammanfattningsvis vill delegationen såsom sin mening framhålla, att nu förevarande konventionsförslag kunna bli föremål för ratifikation från svensk sida endast under förutsättning av ganska avsevärda jämkningar i det föreliggande lagförslaget, av vilka en del knappast kunna betecknas såsom i och för sig motiverade och som i vissa fall skulle vara ägnade att medföra bestämda olägenheter.

Vidkommande den motsvarande rekommendationen synes densamma vara av beskaffenhet att böra tagas under övervägande vid den fortsatta prövningen av lagstiftningen på området.

Vad därefter beträffar *konventionen (nr 79) angående begränsning av nattarbete för barn och minderåriga i icke-industriell verksamhet* har undantag ej heller här gjorts för arbete, som arbetstagaren utför i sitt hem eller å annan plats som av honom bestämmes, vilket förhållande torde förhindra ratifikation för närvarande ävensom, därest lagförslaget i oförändrat skick genomföres, jämväl framdeles.

Vidkommande föreskrifterna i övrigt gäller, att nattvilan enligt konventionen under inga omständigheter får understiga 12 timmar, medan såväl gällande som föreslagen lagstiftning i vårt land stadgar 11 timmar. Även nattvilans förläggning under dygnet är i konventionens artikel 3 fixerad på ett sätt, som icke är förenlig med svensk lagstiftning, i vilken man ansett det vara av värde att äga gemensamma föreskrifter i detta avseende för industriellt och icke-industriellt arbete. Ett godtagande av konventionens bestämmelser på denna punkt skulle, såsom arbetsgivareföreningen erinrat, helt omöjliggöra, att minderåriga mellan 16 och 18 år deltog i tvåskiftsarbete, något som ansetts vara ägnat att medföra avsevärda svårigheter för vårt näringsliv. Tilläggas må, att arbetsmarknadskommissionens sakkunniga i frågor rörande kvinnlig arbetskraft betecknat bestämmelserna om 11 timmars nattledighet tillräckliga för vårt lands vidkommande.

Även vad angår senast avhandlade konvention lära sålunda förutsättningar för ratifikation icke vara för handen utan jämkningar i förslaget till reviderad arbetarskyddslagstiftning, vilka icke kunna betecknas såsom i och för sig motiverade.

Vidkommande motsvarande rekommendation synes den böra tagas under övertvägande vid det pågående arbetet med revision av arbetarskyddslagstiftningen.

Delegationen finner sig till sist böra uttala, att det negativa resultat, som granskningen av de föreliggande konventionerna givit med avseende på möjligheterna för en svensk ratifikation av desamma, icke är oförutsett. Den svenska regeringen har vid avlåtande av svar å arbetsbyråns frågeformulär beträffande dessa ärenden klart upplyst om vårt lands lagstiftning i nu åsyftade del och påkallat en så smidig avfattning av konventionerna, att ratifikation skulle möjliggöras. Vederbörande svenska regeringsombud har ock, såsom redan erinrats, i likhet med regeringsombuden för bl. a. våra grannländer i det arbetskonferensens utskott, som haft att förberedelsevis handlägga de av arbetsbyrån utarbetade förslagen, gjort gällande samma synpunkter och utan framgång sökt uppnå erforderliga modifikationer. Och från samtliga tre skandinaviska länder har vid konferensens plenarhandling uttryckligen betonats, att dessa staters regeringar nödgas göra vissa reservationer beträffande möjligheterna att ratificera konventionerna i en nära framtid.»

*Föredraganden, statsrådet Mossberg*, har vidare uttalat följande:

»I likhet med vad som framhållits i de inhämtade yttrandena finner jag de ifrågavarande konventionerna och rekommendationerna vara i stort sett väl motiverade och ägnade att stödja utvecklingen på hithörande betydelsefulla område. Emellertid innehåller föreliggande konferensbeslut — vid sidan av vissa bestämmelser, som, ehuru de gå längre än nu gällande eller av 1938 års arbetarskyddskommitté föreslagen lagstiftning, likväl innefatta uppslag av uppenbart värde — även en rad andra skiljaktigheter i förhållande till svensk lagstiftning, vilka icke utan vidare kunna betecknas såsom motiverade och som i vissa fall möjligen kunna medföra bestämda olägenheter. Dessa skiljaktigheter hindra för närvarande ratificering från svensk sida av samtliga tre konventioner. För att skapa förutsättningar för en ur internationell samarbetsynpunkt i och för sig önskvärd ratificering från svensk sida av de ifrågavarande konventionerna, skulle uppenbarligen ganska avsevärda jämkningar i den svenska lagstiftningen vara erforderliga. Huruvida och i vad mån sådana jämkningar lämpligen låta sig genomföra torde böra övervägas vid de fortsatta förberedelserna till reviderad arbetarskyddslagstiftning, och slutligt ställningstagande till frågan om ratificering torde sålunda böra anstå till dess förslag om sådan reviderad lagstiftning förelägges riksdagen. Givetvis böra härvid jämväl de i anslutning till konventionen antagna två rekommendationerna beaktas.»

Utskottet.

Utskottet ansluter sig till vad föredragande statsrådet för egen del yttrat i förevarande proposition. Det torde sålunda ankomma på Kungl. Maj:t att under det pågående arbetet med en revision av arbetarskyddslagstiftningen taga under övervägande, huruvida och i vilken mån de i dessa konventioner och rekommendationer intagna bestämmelser, vilka avvika från gällande svensk rätt, kunna och böra införlivas med den svenska lagstiftningen i ämnet.

Som föredragande statsrådet framhållit föreligger för Sveriges del hinder att för närvarande ratificera ifrågavarande tre konventioner. För att ratifikation överhuvud skall bliva möjlig, krävas ganska avsevärda jämkningar i den svenska lagstiftningen. Sådana ha av delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet ansetts i viss utsträckning icke i och för sig motiverade och i vissa fall t. o. m. ägnade att medföra bestämda olägenheter. Dessa hinder för svensk anslutning till konventionerna bottna icke i skiljaktigheter i den grundläggande uppfattningen om arbetarskyddslagstiftningens ändamål och utformning utan ha sin orsak i ett antal detaljbestämmelser, vilka endast med svårighet kunna inpassas i den svenska lagstiftningen. Även vid åtskilliga tidigare tillfällen, då fråga om ratificering av konventioner, som antagits av Internationella arbetsorganisationen, varit föremål för prövning, har utskottet måst konstatera, att trots enighet om det väsentliga i konventionernas innehåll detaljstadganden i dessa rest hinder mot en anslutning från svensk sida.

Utskottet, som anser det internationella samarbetet på detta område vara av den allra största betydelse och förtjänt av allt stöd, finner angeläget, att konventionerna för framtiden icke erhålla en så detaljrik avfattning, som hittills varit brukligt. Om i dessa inskrevs endast de principiellt betydelsefulla stadgandena och större utrymme lämnades de olika länderna att allt efter rådande förhållanden utforma detaljbestämmelserna, skulle säkerligen en bättre uppslutning kring organisationens konventioner kunna åstadkommas.

Utskottet hemställer,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört.

Stockholm den 30 maj 1947.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

---

*Vid ärendets behandling ha närvarit*

från första kammaren: herrar Norman, Holmbäck, Wistrand, Forslund\*, Löfvander, Björkman, Sten och Uhlén\*;

från andra kammaren: herrar Olovson i Västerås\*, Hedlund i Rådom\*, Larsson i Östersund\*, Jacobsson i Igelsbo\*, Andersson i Gisselås, fru Westberg\*, herrar Andersson i Eskilstuna\* och Lundberg.

\* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

---

Stockholm 1947. Kungl. Boktryckeriet P. A. Norstedt & Söner.

472035